

STRHUJÚCI PRÍBEH AMERICKO-BRITSKEJ HOROLEZKYNE
A REKORDMANKY SO SLOVENSKÝMI KOREŇMI

DO VÝŠIN

AKO SOM ČELILA NEBEZPEČENSTVU, NAŠLA POKORU
A VYLIEZLA NA HORU PRAVDY

VANESSA O'BRIENOVÁ

artis
omnis

DO VÝŠIN

VENOVANÉ VŠETKÝM,
KTORÍ SA NEBOJA ZMENY

Copyright © 2021 by Vanessa O'Brien
Published by Atria Books, a Division of Simon & Schuster, Inc.

Translation © Marta Maňáková 2023
Cover photo © Alex Buisse
Photo © Alex Buisse (7), Kurt Wedberg (28, 35, 114, 157)
Design & Layout © Jana Kollárová 2023
Slovak Edition © Artis Omnis 2023

ISBN 978-80-8201-200-5

STRHUJÚCI PRÍBEH AMERICKO-BRITSKEJ HOROLEZKYNE
A REKORDMANKY SO SLOVENSKÝMI KOREŇMI

DO VÝŠÍN

AKO SOM ČELILA NEBEZPEČENSTVU, NAŠLA POKORU
A VYLIEZLA NA HORU PRAVDY

VANESSA O'BRIENOVÁ

artis
omnis

ÚVOD K SLOVENSKÉMU VYDANIU

Drahí slovenskí čitatelia,

som veľmi šťastná, že sa môžem s vami podeliť o svoj príbeh. Okrem iného aj preto, že sama mám slovenské dedičstvo. Moji prarodičia z matkinej strany pochádzali z trojuholníka medzi Košicami, Prešovom a Michalovcami. Do Spojených štátov amerických emigrovali v roku 1878. Boli to poľnohospodári, ktorí nemali síce veľa peňazí, ale zato pestovali silné hodnoty a nelenilo sa im tvrdo pracovať. Svojich prarodičov a starých rodičov, ktorí sa tiež narodili na Slovensku, považujem za pôvodných priekumníkov. Tieto dve generácie mali odvahu riskovať, znášať krátkodobé dôsledky zlých pracovných podmienok a odlúčenie od svojich rodín, aby vybudovali lepšiu budúcnosť.

Som tým, kým som, pretože som od svojich slovenských starých rodičov dostala veľa lásky. Pestovali vo mne moju zvedavosť, nádej a vieru. Spolu so zmyslom pre humor išlo o jedny z mojich najlepších nástrojov na prežitie. Hoci nedokážeme zabrániť tragédiám, ktoré sa nám prihodia, môžeme zmeniť spôsob, akým o týchto udalostiach premýšľame a ako na ne reagujeme.

V mojej knihe vás prevediem dobrými aj zlými časmi. Dúfam, že moje horolezecké zážitky vám poslúžia ako metafora pri hľadaní paralel vo vašich životoch. Bez ohľadu na vážnosť situácie je na konci tunela vždy svetlo. Som vďačná svojmu vydavateľovi Ivanovi Harmanovi, ktorý založil a vedie vydavateľstvo Artis Omnis, za príležitosť prerozprávať svoj príbeh v slovenčine, a Michalovi Mlynárovi, námestníkovi generálneho tajomníka OSN a zástupcovi výkonnej riaditeľky Programu OSN pre ľudské sídla, ako aj dr. Andrei Mlynárovej, s ktorými som sa spriatelila počas ich pôsobenia v New Yorku.

Dúfam, že táto kniha vám vyčarí úsmev na tvári.

Vanessini príbuzní, ktorí zo Slovenska emigrovali do USA koncom 19. storočia

HOROLEZECTVO

ZNAMENÁ DLHÝ ČAS INTENZÍVNEJ NUDY,
PRERUŠOVANÝ OBČASNÝMI OKAMIHMI
ČISTEJ HRÔZY.

ANONYM

PROLÓG

Preliezla som cez skalnú morénu na ľadovec Godwin-Austen vysoko v Himalájach. Nado mnou sa ako kus bielo-čierneho mramoru na pozadí modrej oblohy týčila K2. Takmer dokonalý trojuholník, ako keby ho nakreslilo dieťa. Pokúsila som sa sústrediť na chôdzu, ale vrchol dráždil kútik môjho oka a vyvádzal ma z rovnováhy. Ukryval sa a zase sa vynáral, hral sa na schovávačky s letnými cirusmi a kryštalicými poryvmi snehu, ktoré hnal neúprosný vietor. Nevybavujem si presne pieseň, ktorá mi znela v slúchadlách. Možno to boli Rolling Stones a spievali o rozdiel medzi tým, keď dostaneš, po čom túžiš, a tým, čo potrebuješ, alebo žeby to boli Sex Pistols, ktorí tiež spievali o rozdiel medzi tým, čo chceš, a tým, čo dostaneš? Každá expedícia má svoj vlastný soundtrack a ktorákoľvek z tých dvoch piesní by vystihovala môj druhý pokus zdolať K2.

Rozkročená nad hranicou medzi Pakistanom a Čínou, K2 je najvyšším bodom v pohorí Karakoram, druhou najvyššou horou na planéte s výškou 8 611 metrov nad morom a približne 3 612 metrov nad základným táborom vrcholu. Jej brutálne zimy, neprestajné snehové a skalné lavíny, technicky náročné výstupy a predvídateľné príšerné počasie sú priam legendárne.

Počas výstupu na K2,
v pozadí štít Broad Peak

Ide o vyčerpávajúcu skúšku odolnosti a psychickej vôle. Hore vás neudrží nič iba vaše odhodlanie, pretože rozhodnutie dostať sa k nej postaví vás a vašich milovaných do neznesiteľnej pozície, ako môže bezvýhradne potvrdiť aj môj manžel Jonathan.

V roku 2013, tri roky pred mojím druhým pokusom o výstup na vrchol K2 zmietla lavína otca so synom neďaleko tábora C3 vo výške okolo 7 400 metrov. V bezoblačný deň som mohla vidieť približné miesto ich dopadu. Vdove a smútiacej matke a jej dcére Sequoi Schmidtovej som slúbila, že budem bedlivo striehnuť na akékoľvek stopy po nich, a tak odvtedy, ako sme dorazili do základného tábora a uvideli dôkazy všetkého, čo lavíny postrhali z vrcholov hôr, skúmala som roztrhané kusy vrcholových oblekov, kusy odevov a, áno, dokonca aj čudesné časti ľudských pozostatkov. Keď som sa dopyčovala, že iná skupina zbadala trčat' z ustupujúceho ľadovca dva rozličné páry topánok, skrsla vo mne nádej a išla som sa presvedčiť na vlastné oči.

Miestna topografia je dedičstvom kolosálnej pomaly postupujúcej kolízie, ktorá prebieha už viac než päťdesiat miliónov rokov. Indická platňa narážala a podsúvala sa pod Eurázijskú platňu, až vytlačila pohoria do výšky ôsmich kilometrov a vytvorila Himaláje, ktorých súčasťou je aj pohorie Karakoram. Ako keby do vás niekto zozadu nabúral na križovatke – vrak sa posunie dopredu a plechy sa pokrčia ako akordeón. Fosílie, ktoré vznikli v predhistorických hĺbinách, sú teraz zapustené v skale tisícky metrov nad hladinou mora. Lavíny ukladajú zásoby snehu do podzemných riek, ktoré sa postupne zarezávajú do hory a zanechávajú v nej hlboké trhliny a krehké rímasy.

Hory nikdy nepostoja, ale tie najstaršie z nich, ktoré vznikli pred miliardami rokov, sa už opotrebovávajú a ustupujú. Z geologického hľadiska sú Himaláje protivné pubertiačky. Papulujú a sú neznesiteľné. Bez upozornenia zhadzujú skaly a sutinu. Zamrznuté rieky a horské vodopády medzi končistými vrcholmi sú v neustálom pohybe. Za jediný deň sa posunú o jeden až dva metre. Horolezec sa môže poľahky pošmyknúť, spadnúť do hlbokkej trhliny a zmiznúť v ľadovej priepasti. Môže ho rozdrviť padajúci ľadovcový serak, alebo sa môže dopustiť nejakej osudovej chyby. Môže podľahnúť chorobe, edému, vyčerpaniu alebo hypoxii. Môže spadnúť, zamrznúť, alebo sa jednoducho iba nezobudiť.

V čase, keď píšem túto knihu, iba 377 ľuďom sa podarilo dosiahnuť vrchol K2. Osemdesiatštyri horolezcov tam zomrelo, čím sa K2 stala druhou najsmrtonosnejšou horou na svete hneď po Annapurne. Na každých dvadsať výstupov na Mount Everest pripadá iba jeden na K2, a na štyri výstupy na K2 pripadá jedno úmrtie. Neprijemnou skutočnosťou je, že iba veľmi málo tiel sa dostane z hory neporušených. Odtrhnuté končatiny, opustená výbava, zamrznuté telá sa objavujú a miznú v posúvajúcom sa ľade. Sila lavíny zomelie telo ako oceán kameň – doláme mu kosti, oddelí v kĺboch, potrhá šľachy, rozdrví chrupavky. Telo sa zvykne zlomiť v naj-

slabších miestach, počínajúc krkom. Kúsky tiel bežne nájdú vtáky, skôr než sa k nim stihne dostať iná ľudská bytosť, ktorá by pochovala odtrhnutú hlavu v ľadovej trhline, alebo prikryla ľudské torzo sutinou. Ak si horolezec s dobrými úmyslami vo veľkých výškach minie energiu na hromadenie kameňov na pozostatky, alebo na pokus o znesenie tela z hory, môže ohroziť svoj život. Mojm cieľom teda nebolo získať ostatky otca a syna, iba ich identifikovať na základe vzoriek DNA.

Šerpovia sú vydesení na smrť. Veľa z nich sa nechce ani priblížiť k pamätnej mohyle neďaleko základného tábora K2. Niektorí sa obávajú, že už iba vyfotografovanie mŕtveho tela môže prerušiť cestu jeho duše. Rozhodne nemalo zmysel žiadať ich, aby sa zaoberali členkom mŕtveho človeka, a tak som na výlet na ľadovec pozvala ekvádorského člena svojej výpravy, ktorý sa volal Benigno. Zatiaľ čo sa on ešte stále nachádzal pod morénou, zbadala som pred sebou pás krištáľovo modrého ľadu a sneh farby šľahačky. Vďaka svetlému pozadiu som ľahko rozoznala výrazne modré a oranžové horolezecké topánky. Rozličné farby, rovnaká európska značka. Možno išlo o dvoch horolezcov, ktorí nakupovali na výpravu spoločne. Použila som svoj Garmin satelitný komunikátor, ktorý dokáže sledovať pohyb a umožňuje odosielanie správ, a napísala som Sequoi: „Mali topánky značky Koflach?“

Zatiaľ čo som čakala na odpoveď, stúpala som na ľadovec a pátrala po ďalších stopách oblečenia, vybavenia či pozostatkov. Horolezecký výstroj je farebný ako nejaké cirkusové predstavenie, najmä preto, lebo chceme, aby nás bolo možné ľahko rozpoznať na pozadí ľadu a skál. Keď som začala s horolezectvom, neznášala som to. Chcela som vyzerat' ako nindža, nie ako flaše kečupu a horčice pripravené na grilovanie, ibaže topánky La Sportiva Olympus Mons Evo sa vždy vyrábali v žltej farbe. Je to ako s Modelom T Henryho Forda: musíš sa uspokojiť s tým, čo ti pomôže dostať sa do cieľa. Kráčala som chvíľu do kopca a pohľadom skúmala tienisté zasnežené svahy. Nič. Zamračilo sa a ja som bojovala s neutíchajúcim vetrom, ktorý sa ma stále snažil odtlačiť späť, až som musela zapájať horné brušné svaly medzi rebrami a hrudnou kosťou. Napokon som sa vrátila k topánkam.

Najskôr som nazrela do modrej topánky a všimla som si, že v nej zostalo chodidlo, členok a odlomená holenná kosť s poriadnym kusom mäsa. Konzistencia tkaniva mi pripomenula nakladané bravčové paprčky, ktoré milovala moja matka - belavá dužina, mramorovaná rôsolovitým tukom. Keď ich jedla, vždy ma ako dieťa pri pohľade na ňu striaslo. Po dnešnom zážitku som si nebola istá, či sa na bravčové paprčky dokážem ešte niekedy pozrieť v regáli lahôdok neďaleko nášho domu. Pozitívne na tom však bolo, že som mala kopec materiálu, z ktorého som mohla získať vzorku DNA. Nie som nijaká expertka, ale rozumiem aspoň základom, a tak som si myslela, že zvládnem odobrať vzorky, pretože už odmala mi podobné veci neprekážali.

Pamätám si, že keď som mala osem rokov, zúčastnila som sa svojho prvého pohrebu. Matka vzala mňa a môjho mladšieho brata Bena k truh-

le, aby sme mŕtvemu prejavili úctu. Ben bol príliš malý na to, aby dovidel ponad okraj, ale ja som sa postavila na špičky a opýtala sa: „Môžem sa ho dotknúť?“ Mama prikývla, a tak som sa natiahla a pohladila tvrdový rukáv naškrobeného sivohnedého obleku. Toho človeka som nepoznala. Pre mňa bol prázdny stojan na oblečenie. Jeho duša odišla do Neba – každý to hovoril – a ja som tomu verila s nespochybniteľnou detskou dôverčivosťou. Ešte stále tomu verím. No keď som z vrecka vytiahla súpravu na odber vzoriek – chirurgické rukavice, nožnice, masku, kontajner na vzorky a švajčiarsky nožik –, triasli sa mi ruky. Nebola to nijaká žaba, ktorú treba vypreparovať na hodine biológie. Bol to niečí brat. Pripomenulo mi to môjho vlastného brata a pocítila som, ako sa môj stoicizmus otriasol v základoch.

„Hej, Benigno!“ zvolala som, keď vyliezol na ľadovcovú vyvýšeninu a zastal vedľa mňa, vyfukujúc biele obláčiky dychu.

„Trochu mi tu dochádza para,“ vysvetlila som a podala mu rukavice a masku. „Nepredpokladám, že by si mi podal pomocnú ruku, či? Prípadne nohu, takpovediac.“

Striaslo ho a uškrnul sa. Horolezci sú zvyknutí na čierny humor. Podržala som topánku a nasmerovala ho, ktoré kúsky tkaniva má odrezáť. Potom som otvorila kontajner na vzorky.

„Jasné. Super. Môžeš teraz odrezáť tamten kúsok kosti? Dobré. Aj z druhej nohy. Vezmem druhý kontajner.“

Zopakovali sme celý proces s druhou topánkou. Keď sme skončili, zložila som si masku aj rukavice, označila som kontajnery a spolu s nožom ich uzavrela do vrecka.

„Počkaj, nezhadzuj ten nožik,“ navrhol Benigno. „Daj mi ho. Očistím si ho a budem ho používať.“

Prečo nie? Otvorila som vrecko a on si nožik odtiaľ vytiahol. Neďaleko od nás sa nachádzala hlboká trhlina, a tak sme pozbierali všetky pozostatky a opatrne ich posunuli do tmavej priepasti. Potom sme zaznačili GPS súradnice miesta.

„Dovoľ mi pomodliť sa,“ požiadala som.

Benigno úctivo sklonil hlavu a založil si ruky za chrbtom.

„Otče náš, ktorý si na nebesiach, posväť sa meno Tvoje, prid' kráľovstvo Tvoje, buď' vôľa Tvoja ako v nebi, tak i na zemi.“ Zlomil sa mi hlas. Otčenáš som odriekala každý deň posledných štyridsať rokov, pokiaľ mi pamäť siaha. Teraz som však zažmurkala uszlenými očami, znepokojená, že mi unikajú dôverne známe slová, zatiaľ čo sa do môjho vnútra vkráda množstvo neznámych pocitov. „Neuved' nás do pokušenia, ale zbav nás zlého. Amen.“

Farman, náš kuchár a manažér základného tábora, sľúbil, že uloží vzorky do chladu. Poslala som Sequoi ďalšiu správu a tentoraz prišla odpoveď vzápätí. Ani jej otec, ani brat nemali na nohách spomínanú značku topánok.

Dorití. Dúfala som, že to budú oni. Nemala som nič iné, čo by som mohla smútiacej a nič netušiacej matke a dcére ponúknuť. Ich neutišiteľný smútok bol trpkým protipólom neidentifikovaných vzoriek DNA v mraz-

ničke. Nemali nijaký význam, ak ich človek nedokázal spojiť s inými rodnými členmi. Rozumela som tomu až príliš dobre. Moja matka zomrela s rovnakou bolesťou. Môj otec o tom nedokázal nikdy hovoriť, dokonca ani predtým, ako ho Parkinson pripravil o reč.

Výjav zostal v mojej hlave, preplietal motívy nočnej mory do môjho nepokojného vysokohorského spánku počas nasledujúcich niekoľkých dní, ktoré sa aj tak odohrávali ako zlý sen. Lavína, podobná tej, ktorá zmietla otca a syna, nám odniesla väčšinu vecí z tábora C3. Ušetrila síce naše životy, ale vzala nám starostlivo uchovávané vybavenie, stany, zásoby a kyslík. Môj druhý pokus o zdolanie K2 sa skončil v bosorkinom kotle príšerného počasia a veľkej smoly. Netušila som, či bude v mojich fyzických, finančných či psychických schopnostiach pokúsiť sa aj tretíkrát. V tom okamihu som sa cítila, akoby ma niekto vrátil na samý začiatok.

Čím viac leziem, tým častejšie zažívam, že horolezecká história sa opakuje. Dynamika podnikateľského sveta, môjho predošlého života, v dobrom či zlom zrkadlí dynamiku horolezectva: spôsob, akým sa učíme, ako interagujeme; to, čo sa deje v časoch vzostupov a pádov; kultúru tímovej spolupráce, spojenectva a samotárstva. Skutočne som si myslela, že dokážem podnikateľským prístupom vyklučkovať z akéhokolvek problému, ktorý mi stál v ceste na vrchol. Hory ma vyviedli z omylu.

Napriek tomu ma priatelia privítali ako hrdinku. Aj preto sa teším na oslavy, ktoré nasledujú po každej expedícii. Môj manžel, s ktorým žijem už dvadsať rokov, znamená pre mňa všetko. Od detstva – odkedy sa rozpadla moja vlastná rodina – som nachádzala útočisko v rôznych ad hoc rodinách, kamkoľvek som prišla. Moji priatelia sú bútlavými vrúbami všetkých mojich nádejí, obáv aj snov. Keď sa vraciam víťazoslávne, držia ma pri zemi. Keď prídem domov so zveseným chvostom, vrátia mi optimizmus. Hoci Jonathan si o optimizme, pokiaľ nie je podopretý číslami, myslí svoje.

Keď som spoznala svojho manžela, bola som na vrchole sveta – a nemyslím tým Mount Everest. Žila som v Londýne, práve som dokončila univerzitu a mala som našliapnuté na prosperujúcu kariéru vo finančnom sektore. Jonathan, firemný účtovník, ktorý ako sedemročný prežil pád do ľadovej priepasti anglického verejného školstva, to považoval za dostatočne presvedčivo sexi. Obdivoval môjho „dobrodružného ducha“, ktorý spočíval v riskantných aktivitách, ako bol twirling v opätkoch, naskakovanie na lyžiarske vleky – *carpe kotva!* – a čomkoľvek, čo bolo nutné, aby sme sa na safari vrátili včas. Myslím, že odborný názov znie *zábava*: slovo na šesť písmen, ktoré sa malým chlapcom v drakonických anglických verejných školách celkom odcudzilo. To, čo Jonathan vtedy netušil – a čo zistil až vtedy, keď som konečne spoznala samu seba –, bola skutočnosť, že v mojom živote sa stalo niekoľko strašných vecí, s ktorými som sa nevyrovнала. Akurát sa mi výborne darilo o nich mlčať.

V súčasnosti sa mi to darí už menej. Každý výstup na horu ma zmenil. Tvrdá krivka mojej hornej pery trochu zjemnela. Rozhodne však odmie-

tam predostrieť myšlienku, že horolezectvo vyústilo do akejsi jungiánskej sebarealizácie alebo nejakej podobnej zlátaniny. Hlásim sa ku klasickému zdôvodneniu Georgea Malloryho, prečo chcel vyliezť na Mount Everest: „Pretože tam je.“ To povedal reportérovi v roku 1923. „Jeho samotná existencia je výzvou.“ S tým nemôžem nesúhlasiť. No Mallory pokračoval: „Moja odpoveď je inštinktívna, myslím, že je súčasťou ľudskej túžby do-bývať vesmír.“

Ludskej? Možno. Nie však mojej. Nikdy som netúžila dobyť K2 alebo Everest, či akúkoľvek inú horu. Seba samu vnímam, akoby som liezla do lona hory-matky. Nikdy som si o sebe nemyslela, že som silnejšia, väčšia, múdrejšia alebo ušľachtilejšia než ona.

Prví dvaja ľudia, ktorí dosiahli vrchol K2, boli Lino Lacedelli a Achille Compagnoni ako súčasť historickej talianskej expedície v roku 1954. Jim Wickwire a Louis Reichardt boli prví dvaja Američania, ktorým sa podarilo vyliezť na K2 v roku 1978. Prvou ženou, ktorá zastala na vrchole K2, bola poľská horolezkyňa Wanda Rutkiewiczová v roku 1986, v roku, keď o život prišlo trinásť horolezcov vrátane Rutkiewiczovej horolezeckých partnerov. V roku 2017, tridsaťjeden rokov po Wande, som sa stala prvou Američankou, ktorá vyliezla na vrchol K2. Keďže mám dvojaké občianstvo, súčasne som bola prvou Angličankou, ktorá zdolala K2 a prežila zostup. Išlo o môj tretí pokus. Mala som päťdesiatdva rokov a horolezectvu som sa vážne venovala menej ako osem rokov.

Som rovnako prekvapená ako všetci ostatní, že moje skúsenosti v podnikaní ma naozaj pripravili na dobrodružný a prieskumnický život – a, áno, existuje medzi nimi rozdiel. *Dobrodružstvo* robí človek sám pre seba. *Prieskumníctvo* robí človek pre ďalšie generácie a ako splátku dlhu. Človek sa nemusí vždy *zabávať*, aby mal zábavu. Ak sa však popri všetkom zabaví, tak je to skvelé. Milujem plánovanie, prieskum a družnosť výpravy. Ohromujú ma úchvatné výhľady a štedrosť miestnych ľudí v rozličných krajinách. Považujem za nesmierne privilegium, keď ma privítajú ľudia v Pakistane alebo v Nepále! No skutočný výstup na horu je v danom čase často strašnou skúsenosťou. Z hľadiska psychiky ide o vyčerpávajúci test toho, koľkokrát dokážete zaspievať odrhovačku „99 fliaš piva na múre“. Z hľadiska fyzických síl to znamená prinajlepšom veľa kilometrov v nohách a prinajhoršom absolútne vyčerpanie. Na omrznutých prstoch na rukách a nohách sa vytvoria pluzgiere a sčernejú, niekedy ich treba amputovať. Žiť pod holým nebom týždne, či dokonca mesiace, znamená nenachádzať úľavu od živlov. Dostať sa na vzdialenosť ozveny k najvyšším vrcholom sveta si žiada precestovať krajiny tretieho sveta, kde napiť sa vody je nebezpečnejšie ako prúdové vetry, nehovoriac o kriminálnikoch, ktorí sa živia tým, že držia horolezcov za výkupné.

„Nemôžem sa dočkať, ako sa sem nikdy nevrátim,“ vzdychol si raz jeden horolezec a jeho pokrivené optimistické vyhlásenie mi napadne vždy, keď vidím kravy, prežúvajúce kartón na brehoch kanalizačných priekop, alebo deti, otročiace na poliach. Vždy si na tie slová spomeniem, keď vstúpim

do útulne zamorenej hávedou, alebo keď ma napne od zápachu latriny pokrytej výkalmi. Keď odlepím z nohy vlhkú ponožku a tam, kde som mala bruško chodidla, nájdem mleté mäso, pripomínam si, že nádej je úskočná: ak ju chce človek zažiť, musí prijať aj nezdar. Rovnako v podnikaní, ako aj v živote.

Keď som však nedávno triedila staré fotky, všimla som si niečo, čo som nikdy predtým nevidela. Takmer na každom zábere sú v pozadí nejaké hory. Napríklad fotografia mňa ako batolaťa na deke na nejakej zabudnutej lúke. Nado mnou sa nakláňa môj pekný otec, opiera sa o lakeť, a za ním sa týči strmý svah kopca. Na ďalšej som so svojim mladším bratom Benom, natlačení vedľa seba v detskom vláčiku na mince – on sa usmieva, ja vyzerám, akoby som sa chystala práve niekoho zavraždiť. Medzi koľajnicami vidieť pyramídu vzdialenej hory. Grand Canyon, Yosemite, Yellowstone – všetky bežné ciele amerických rodín plus množstvo zasnežených kopcov a návrší, ktoré nespoznávam. Teraz ich však vnímam – vysokí pokojní strážcovia, skrývajúci sa v tieni nepokojných čias, ktorí požičiavajú svoju imponantnú masu svetu, ktorý sa čoskoro rozbije na tisíc kúskov. Dlho potom, ako zmizla moja rodina, hory sa vrátili a žiadali si ma.

Toto je príbeh o mojom výstupe na najvyššie hory sveta a o putovaní po temných údoliach, o ktorých sa mi nerozpráva ľahko. Je to príbeh o odolnosti, o dieťati narodenom síce z lásky, ale do prekážok a lavín, ale aj o tom, ako dobrodružstvo života prerastie do prieskumníctva. Taktiež je to príbeh o tom, ako cikajú horolezkyne, pretože z nejakého dôvodu sa ma na to všetci pýtajú. Aby bol príbeh vyrozprávaný čo najefektívnejšie, niektoré postavy a udalosti sa spojili a rozhovory prepracovali, aby bolo možné zachytiť ducha sprostredkovania podľa mojich najlepších spomienok. Z viacerých dôvodov som zmenila množstvo mien. Vynechala som príhody, ktoré nie sú pre tento príbeh relevantné. Tieto spomienky nemajú zachytiť celý môj život alebo kariéru. Dúfam, že ľudia z môjho profesionálneho aj osobného života pochopia, že ich prítomnosť v tejto knihe nie je priamo úmerná ich miestu v mojom srdci. Existuje niekoľko variantov tohto príbehu a všetky z nich sú mojim spôsobom pravdivé ako akákoľvek spomienka, ktorú som zverila svojim priateľom v meniacom sa svetle perspektívy.

Keď príde na to reč v rozhovore s priateľmi, Stephanie si je istá, že to ona navrhla, aby som vyliezla na Mount Everest. Pippa tvrdí, že sa to celé začalo akýmsi e-mailom typu vadi/nevadí. Maya za všetko viní tequilu, a ja s ňou plne súhlasím, pokiaľ ide o príbeh nepokojného ducha. Na zahmlených detailoch už nezáleží. Radšej pretáčam dopredu než naspäť. Nostalgia je mrhanie kyslíkom a ľútosť má nepríjemné sklony k lavínovému efektu. Jediné, na čom záleží, je hora, ktorá sa pred nami týči.

1. ČASŤ

ZDVIHNI
HODENÝ ČEPÍN

MILUJEM, KEĎ TI ŽIVOT UKÁŽE SMER, KTORÝM NECHCEŠ ÍSŤ.

MARTIN NWEEDIA, MORSKÝ BIOLÓG

1

S Hongkongom si rozumieme: sme obaja britskí skôr na základe osobitného povolenia než miesta zrodenia, sme ambiciózne osobnosti typu A, ktoré sa ocitli vo vákuu. Keď v roku 1997 po deväťdesiatich deviatich rokoch vypršala nájomná zmluva Veľkej Británie, kolónia Hongkong bola odovzdaná Číne. Margaret Thatcherová vyrokovala päťdesiatročnú ochrannú lehotu, počas ktorej si mohli občania Hongkongu nechať svoje čajovne a slobodné voľby, ale vo vzduchu už viselo citelné napätie. Nikto nedokázal s istotou povedať, ako bude vyzeráť budúcnosť. Podobne v roku 2009, keď globálny ekonomický kolaps zasiahol všetky kúty finančného sveta, vykoľajilo sa všetko, čo som dovtedy vedela o svojej budúcnosti. Bez akéhokoľvek vlastného zavinenia či rozhodnutia sme boli Hongkong a ja katapultovaní zo svojich životov v šťastnej prosperite do vzduchoprázdna nerozhodnosti. Hongkong si s tým poradil lepšie než ja.

Keď som sa prvýkrát v roku 1999 presťahovala do Londýna, žena s vysokoškolským titulom v oblasti manažmentu MBA tam bola niečo ako jednorožec. Uplatnila som sa na stoštyridsať percent, najskôr ako jedna z najmladších výkonných riaditeľiek v investičnej banke Morgan Stanley,

Vanessa počas expedície
na Kilimandžáro

kde som pomohla vybudovať ich európsku spotrebiteľskú divíziu. Potom som pracovala ako finančná riaditeľka v bankovej a finančnej spoločnosti Barclays, a napokon ako obchodná riaditeľka oddelenia európskych kartových služieb v Bank of America. Získala som ocenenia a mala som pod sebou viac než dvesto ľudí. Bola som členkou predstavenstiev a zúčastnila som sa až príliš mnohých riadiacich výborov.

Počas prvej dekády nášho manželstva sme boli obaja s Jonathanom rovnako oddaní podobne náročným kariéram a obaja sme milovali svoju prácu s neobmedzeným kariérnym rastom. Väčšinu času som žila v Londýne a Jonathan strávil posledných niekoľko rokov v Tokiu. Nikdy by som ho nepožiadala vzdať sa pracovnej príležitosti, ktorá ho zaviala do Ázie, rovnako ako on by ma nikdy nežiadal, aby som odišla zo zamestnania v Londýne, ktoré som milovala – quid pro quo kľúčová prísada jedinečného lepidla lásky, ktoré nás držalo pokope. Boli sme každý z iného cesta, klasický prípad: občas sme žili každý na inom kontinente a stretávali sme sa tak často, ako to bolo možné, na rôznych zaujímavých miestach na polceste, dostatočne spokojní jeden s druhým aj sami so sebou, že sme nikdy nemali potrebu blízkosti siamských dvojčiek, ktorá by jedného z nás nútila robiť kompromisy. Nikdy som nemala pocit, že by náš vzťah na diaľku bol problém alebo nevýhoda. Nedovoľoval nám vnímať náš vzťah ako samozrejmú a podnecoval nás preskúmať tisíce turisticky neznámych miest v juhovýchodnej Ázii, ktoré by sme inak nikdy nenavštívili. Svoju kariéru som vnímala ako ťažko vydobytý kus územia, v ktorom som získala odbornosť a mohla ho považovať za svoj, kým som dostatočne tvrdo pracovala na jeho udržaní.

Bolo pre mňa zničujúce, keď som zistila, že aj v najlepších podmienkach je „stabilná práca“ rozprávkou, uspávkou pre dospelých, ktorú spievajú sami sebe. Keď sa začala rúcať londýnska ekonomika, banky prestali poskytovať pôžičky a firmy začali krachovať. Spojené kráľovstvo nasledovalo Spojené štáty v najhoršej recesii od roku 1929 a drahé obleky sa ponáhľali do úkrytov. Atmosféra v luxusnej kancelárskej budove v Londýne znateľne zhustla, keď začali dochádzať peniaze. Zakaždým, keď som zatelefonovala na číslo z nejakej firemnej vizitky a zistila, že už neexistuje, mala som pocit, akoby som sledovala nejakého svojho kolegu, ako padá do výťahovej šachty.

Žila som v Londýne dosť dlho na to, aby som získala dvojaké občianstvo s britským aj americkým pasom, takže som sa teraz nenachádzala iba medzi dvoma zamestnaniami, ale aj medzi dvoma domovinami. Keďže Jonathan žil v Ázii, jeho podnikanie prekvitalo, zatiaľ čo moje sa vyparilo do vzduchu, a tak prvýkrát v živote dávalo zmysel hľadať miesto, ktoré by vyhovovalo nám obom. Viedli sme nekonečné diskusie dlho do noci o logistike a možnostiach, porovnávali sme daňové zaťaženie a nevýslovné množstvo faktorov, ktoré spoločne tvoria domov. Keď sme všetko spomínané prefiltrovali cez mapu najatraktívnejších pracovných ponúk, výber sa zúžil na Hongkong alebo Sydney.

„Hongkong,“ rozhodla som. „Bez debaty.“

Vážne, stačí sa zamyslieť. Austrália je domovom šesťdesiatich percent najnebezpečnejších suchozemských či vodných tvorov vrátane pavúkov, hadov a vtákopyska divného. Na druhej strane, Hongkong je šesťhviezdičková high-tech svetová aglomerácia plná obchodov s obuvou a príležitostí. Milovala som pohnutie, ktoré som zažívala v tomto meste. Doslova. Hongkong má najväčší systém exteriérových eskalátorov a travelátorov na svete, takže každý sa dostane tak rýchlo, ako sa len dá, tam, kam potrebuje. Číňania kladú obrovský dôraz na efektivitu, tvrdú prácu a hromadenie bohatstva. To všetko beriem. Hongkong mal všetko, čo som si cenila na pracovisku. Všetko okrem práce. Naplno som si to uvedomila, až keď sme tam už nejaký čas žili.

Necítila som tlak hneď si zháňať prácu. Uvážlivo som si našetrila na tento sychravý deň a Jonathanov plat nás držal nad vodou, ale žiť niekde, kde som nemala nijaký dôvod zostávať, išlo proti mojej samotnej podstate. Účel bol pre mňa nielen otázkou cti, ale aj zdrojom sebaúcty. Od svojich pätnástich rokov som neprežila jediný deň bez práce. Celý svoj dospelý život som za prácou išla kamkoľvek. Vtedy som sa prvýkrát niekam presťahovala, aby som *nepracovala*, a hongkongské pohyblivé chodníky ma unášali a starali sa o to, aby som sa dostala nikam tak efektívne, ako to bolo možné.

Vo filme *Americké psycho* je jeden okamih, keď si skupinka manažérov porovnáva vizitky. Hodnotia sa navzájom podľa hrúbky papiera a kvality fontu, až kým ich jeden z nich neumlčí tým, že vytiahne vizitku Paula Allena: svätú relikviu vo vkusnej sivobielej farbe s fontom Copperplate Gothic. Pre mňa už nebolo miesto v týchto networkingových rozhovoroch počas šťastných hodínok v práci, nijaké embosované vizitky, ktoré by som si mohla vymieňať s ľuďmi pri pracovnom obede. Keby som niekomu dala svoju vizitku, zistil by, že linka na druhej strane je odpojená. Ukázalo sa, že ja som tá, ktorá padala do výťahovej šachty. Keď som stála pri bare v Kee Club s manažérmi, ako som bola predtým aj ja, nesúdili ma. Robili niečo ešte horšie: hľadeli cezo mňa, akoby som bola z celofánu. Napokon som sa pustila do debaty s jedinou ďalšou ženou v miestnosti: s manažérkou baru Stephanie, ktorá ma predstavila svojim skvelým priateľkám Pippe a Mayi, ktoré tiež prišli do Hongkongu z iných krajín. My štyri sme čoskoro vytvorili malý uzatvorený kmeň. Napriek tomu, že sme každá pochádzali z celkom iného prostredia, vládla medzi nami tá pravá chémia potrebná na osvietené rozhovory, dobrá zmes dôvtipu a sympatie so sarkazmom, dávkovaným podľa potreby.

Presunúť sa z Londýna do Hongkongu bolo ľahké. Takmer každý tam hovoril po anglicky a čas na čaj bol posvätný. Červené telefónne búdky a dvojposchodové autobusy boli rovnaké ako v uliciach Kensingtonu. Čínske umenie a architektúra sa plynulo prelínali panorámou mesta, ale človeka šokovalo počuť čínsku hymnu na začiatku večerných správ, ktoré vysielali v štátnej televízii v mandarínčine, nie v kantončine, ktorou hovo-